

S T A N O V I S K O

HLAVNÉHO KONTROLÓRA K NÁVRHU NA ZMENU Č. 1 PROGRAMOVÉHO ROZPOČTU MESTA STARÁ ĽUBOVŇA NA ROK 2023

V záujme vývoja a hospodárenia subjektov verejnej správy je dôležité vykonávať priebežné (in time) a následné (ex ante) vykonávanie kontroly z hľadiska zákonnosti, predovšetkým so zameraním sa na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti.

Vypracovanie stanoviska o reálnosti a udržateľnosti rozpočtu verejnej správy patrí o.i. tiež medzi úlohy hlavného kontrolóra. Cieľom stanoviska je vyhodnotiť situáciu vo verejných financiách na horizonte nasledujúceho rozpočtového roka s presahom na ďalší rozpočtový rok, berúc do úvahy výsledky hospodárenia verejných financií a nastavenie dlhodobej politiky v roku 2023 (dôvodová správa k štátnemu rozpočtu, prognózy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, stanovisko Európskej komisie a Národnej banky Slovenska, Inštitút finančnej politiky), ktorú je vzhľadom na aktuálnu situáciu súvisiacu s vojnovým konfliktom na Ukrajine a trhové podmienky (neisté vyhliadky) neľahko prognózovať.

Včasné, spoľahlivé a efektívne napĺňanie kontrolného systému v samosprávnej jednotke môže plniť jej základný cieľ: včas odhaľovať odchýlky od platných noriem, prijímať účinné opatrenia a tým chrániť hospodárnosť, účelovosť, efektívnosť, transparentnosť a dôveryhodnosť využívania verejných prostriedkov územnej samosprávy.

Návrh programového rozpočtu zároveň posilňuje zodpovednosť za nakladanie s verejnými zdrojmi, a tým podporuje aj manažovanie rozpočtových výdavkov. Jeho prednosťou je skvalitňovanie informácií potrebných pre rozhodovanie o výdavkoch. Úspešné krajiny 21. storočia s najvyššou kvalitou života hľadajú najvyššiu hodnotu (úžitok) pre svojich občanov, teda najlepšie spôsoby získavania a vynakladania verejných zdrojov - efektívnu verejnú správu zameranú na dosahovanie výsledkov.

Rozpočet Mesta Stará Ľubovňa dosiahol k 31.3. 2023 (I. Q (kvartál)) prebytok vo výške 147.116€. Nárast vývoja použitých bežných príjmov aj kapitálových príjmov, nárast finančných operácií oproti predpokladanej skutočnosti napokon zaznamenali výsledok _ prebytok finančných operácií.

V súlade s ustanovením § 18f ods. 1 písm. c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, **p r e d k l a d á m** na rokovanie mestského zastupiteľstva dňa 22.6.2023, **odborné stanovisko hlavného kontrolóra k návrhu na zmenu č. 1 Programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa na rok 2023** (ďalej len „návrh zmeny rozpočtu“).

Programový rozpočet mesta je **základom finančného hospodárenia a zároveň** základným programovým dokumentom, podľa ktorého a na základe ktorého mesto plánuje realizáciu a finančné zabezpečenie svojich úloh a povinností, ktoré plní v súlade s osobitnými predpismi. Rozpočet mesta vyjadruje samostatnosť hospodárenia, obsahuje zámery a ciele, ktoré bude mesto realizovať z výdavkov rozpočtu mesta, napr. Rozvojový program mesta, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja a pod. Iba v prípade dostatočného finančného zabezpečenia môže mesto realizovať a plniť úlohy, môže pristupovať k záväzkom v dodávateľsko – obchodných vzťahoch alebo obdobných formách.

Pri spracovaní predkladaného stanoviska som vychádzal z **posúdenia predloženého návrhu** na zmenu rozpočtu mesta z troch hľadísk :

1. hľadisko zákonnej, metodickej a formálnej správnosti rozpočtu,
2. vecné hľadisko.

METODICKÁ A FORMÁLNA SPRÁVNOSŤ ROZPOČTU

Návrh rozpočtu je **spracovaný v súlade s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi**, (v čase spracovania návrhu), ktoré predkladateľ uvádza vo svojom návrhu. Všeobecné záväzné nariadenia ani interné riadiace akty, ktoré by boli podkladom pre rozhodovanie či spracovanie dokumentu, predkladateľ neuvádza.

Vyvesením návrhu na zmenu rozpočtu mesta na úradnej tabuli mesta, dňa 26.5.2023, bola **splnená povinnosť** uložená v ustanovení § 9 ods. 2 zákona č. 369/1990 Zb.o obecnom zriadení, podľa ktorého má byť návrh rozpočtu pred schválením zverejnený najmenej 15 dní spôsobom v mieste obvyklým, aby sa k nemu mohli obyvatelia vyjadriť. V rovnakom termíne bol návrh na zmenu rozpočtu zverejnený aj na webovom sídle mesta. **Pripomienky a návrhy občanov v lehote na rokovanie predložené neboli.**

Návrh na zmenu rozpočtu **obsahuje predpísanú štruktúru** podľa ustanovení § 4, § 5, § 7 a § 10 zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov. Návrh rozpočtu bol spracovaný podľa rozpočtovej klasifikácie v súlade s Opatrením MF SR č. MF/010175/2004-42, ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, organizačná klasifikácia a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie v znení opatrení MF SR, ktoré sú záväznými norami pre zostavovanie rozpočtov územnej samosprávy. V súlade so znením opatrení sa **jednotne určujú a triedia príjmy a výdavky rozpočtu, vrátane ich vecného vymedzenia a finančných operácií s aktívami a pasívami.**

Z hľadiska metodickej a formálnej správnosti predložený návrh na zmenu rozpočtu mesta je **spracovaný do programov, podprogramov, čím zvyšuje informačnú hodnotu návrhu s možnosťou prezentovať ciele a monitorovať ich dosahovanie.** Pri zostavovaní programových štruktúr postupoval predkladateľ podľa Metodického pokynu Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 5238/2004-42 na usmernenie programového rozpočtovania v znení dodatku č. 1 a dodatku č. 2.

Návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2023 bol v Národnej rade SR schválený 22. decembra 2022.

Predložený návrh zmeny rozpočtu mesta je **spracovaný na požadovanej odbornej, kvalitatívnej úrovni, v textovej a tabuľkovej podobe s uvedením číselných a štatistických hodnôt:**

- **schválený rozpočet na rok 2023 (4. stĺpec),**
- **navrhovaná zmena č. 1 (5. stĺpec),**
- **rozpočet po zmene (6. stĺpec),**
- **skutočnosť plnenia čerpania rozpočtovej položky k 31.3.2023 (7. stĺpec) ,**
- **percentuálne vyhodnotenie plnenia rozpočtu (skutočnosť plnenia k 31.3.2023/schválený rozpočet pred zmenou) (8. stĺpec).**

Návrh zmeny rozpočtu je doplnený o textovú časť zdôvodnenia potreby navrhovanej zmeny v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch položky.

Návrh zmeny rozpočtu je spracovaný v súlade s ustanovením § 10 ods. 3 až 7 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vnútorne členený na:

- a) bežný rozpočet, t.j. bežné príjmy a bežné výdavky,
- b) kapitálový rozpočet, t.j. kapitálové príjmy a kapitálové výdavky,
- c) finančné operácie.

Navrhovaná zmena rozpočtu je spracovaná formou čiastkovej zmeny príjmov a výdavkov bežného a kapitálového rozpočtu, finančných operácií, spracované v tabuľkovej časti, stĺpec č. 5 – zmena č. 1 a stĺpec č. 6 – rozpočet po zmene s uvedením číselnej hodnoty (bez znamienka _ nárast pôvodne rozpočtovanej hodnoty, záporné znamienko _ zníženie pôvodnej hodnoty) len v tých častiach rozpočtu, ktorých sa predmetné zmeny rozpočtu dotýkajú. Výdavková časť rozpočtu je rozdelená na programy, pričom pri každom programe sú uvedené príjmy, ktoré tvoria zdroj krytia výdavkov tohto programu. Návrh zmeny rozpočtu obsahuje **predpokladaný** (v čase predkladania návrhu na zmenu) **objem podielu na daniach** v správe štátu podľa zák. č. 564/2004 Z.z. v platnom znení (výnos dane z príjmov FO).

VEC NÁ SPRÁVNOSŤ ROZPOČTU

Z vecného hľadiska návrh zmeny rozpočtu mesta obsahuje zmeny spočívajúce v časti bežných a kapitálových príjmov, bežných a kapitálových výdavkov, v oblasti príjmových a výdavkových finančných operácií v rámci 13-tich programov v členení :

- **programy bez zmeny** : v časti **BEŽNÉ VÝDAVKY A KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY** :
 - Program 1: Činnosť MsZ, MsR a komisií MsZ _ bežné výdavky;
 - Program 5: Bezpečnosť _ bežné výdavky a kapitálové výdavky;
 - Program 6: Menšie obecné služby a podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti _ bežné výdavky;
 - Program 7: Spoločný obecný úrad pre územné rozhodovanie a stavebný poriadok _ bežné výdavky;
 - Program 10: Rozvoj bývania _ bežné výdavky;
 - Program 11: Šport a kultúra _ bežné výdavky;
 - Program 12 : Školstvo _ kapitálové výdavky;
- **programy so zmenou** : v časti **BEŽNÉ VÝDAVKY A KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY** :
 - Program 2: Samosprávne činnosti MsÚ _ bežné výdavky a kapitálové výdavky;
 - Program 3: Služby občanom _ bežné výdavky;
 - Program 4: Interné služby _ bežné výdavky;
 - Program 8: Doprava a pozemné komunikácie _ bežné výdavky;
 - Program 9: Životné prostredie _ bežné výdavky;
 - Program 10: Rozvoj bývania _ kapitálové výdavky;
 - Program 11: Šport a kultúra _ kapitálové výdavky;
 - Program 12 : Školstvo _ bežné výdavky;
 - Program 13 : Sociálne služby _ bežné výdavky;

Výdavková časť rozpočtu je rozdelená na:

- výdavky - programy č. 1 až č.13. V tejto časti rozpočtu sú uvedené bežné a kapitálové výdavky, spolu s rozpisom jednotlivých druhov príjmov ako zdrojov krytia výdavkov konkrétneho programu,
- kapitálové výdavky - kapitálová časť rozpočtu - osobitná časť, ktorá vykazuje kapitálové príjmy a kapitálové výdavky v sumári za všetky programy.

Štát totiž nemá vytvorený mechanizmus (informačný, štatistický) na to, aby vedel, aký objem finančných prostriedkov predstavujú náklady na zabezpečenie preneseného výkonu štátnej správy. Absenciou pravidelnej indexácie dotácií na prenesený výkon štátnej správy, vzhľadom na infláciu a rast priemernej mzdy v národnom hospodárstve, stráca samospráva zdroje na zabezpečenie udržateľného hospodárenia prenesených kompetencií.

Počas schvaľovania rozpočtu verejnej správy na roky 2023 – 2025 došlo k viacerým zmenám zákonov s vplyvom na príjmy rozpočtu verejnej správy. Konkrétne opatrenia a ich odhadovaný vplyv:

- **znížená sadzba DPH na gastro, športoviská, vleky, kryté a nekryté športové zariadenia a fitnesscentrá** (s účinnosťou od 1. apríla 2023 sa zaviedlo trvalé zníženie DPH na viaceré služby v oblasti reštauračných služieb a jedální, športovísk, kúpalísk, termálnych a netermálnych aquaparkov a fitnesscentier, opatrenie sa v priemere dotklo okolo 7 000 daňovníkov),
- **zrušenie koncesionárskych poplatkov RTVS*** (s účinnosťou od 1. júla 2023, ako náhrada za výpadok príjmov sa zaviedol nárokovateľný príspevok zo štátneho rozpočtu),
- **solidárny príspevok** (s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zavádza solidárny príspevok ako implementácia Nariadenia EÚ, ktorá umožňuje získať dodatočné zdroje na riešenie energetickej krízy od firiem, ktoré dosahujú nadmerné zisky plynúce z energetickej krízy),
- **zvýšenie sadzby spotrebnej dane z liehu** (s účinnosťou od 1. apríla 2023 sa zvýšila sadzba spotrebnej dane z liehu o 30 %, legislatívna zmena bude mať pozitívny vplyv na daňové príjmy verejnej správy v roku 2023),
- **odvod z hazardných hier** (od začiatku roka 2023 sa zvýšila sadzba odvodu z výťažku z hazardných hier v internetovom kasíne a kurzových stávkach z 22 % na 27 %),
- **minimálne zdravotné odvody** (s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zaviedol minimálny vymeriavací základ zamestnanca na zdravotných odvodoch vo výške platného životného minima (234,42 eur v roku 2023),
- **zvýšenie cien diaľničných známok** – príjmy Národnej diaľničnej spoločnosti (s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zvýšili ceny diaľničných známok pre vozidlá do 3,5 tony, zvýšenie bolo plošné o 20 % pre všetky typy diaľničných známok),
- **oslobodenie cestovných nákladov pre lekárov** (zmena zákona o dani z príjmov umožnila oslobodenie nepeňažných plnení súvisiacich s účasťou lekárov na vyžadovanom vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov od dane z príjmov),
- **nárast osobných výdavkov** v zmysle Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na obdobie od 1. 1. 2023 do 31. 8. 2024 a **odhadovaný nárast cien energií**,
- **zvýšenie daňového bonusu na deti na roky 2023 a 2024**,
- **príjmové zmeny v I. a II. pilieri dôchodkového systému.**

Mzdové výdavky na rast pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve rozpočtované na rok 2023 sú zapracované v návrhu na zmenu rozpočtu.

Štát aj územná samospráva by mali vykonať **audit kompetencií samosprávy tak, aby bolo možné vyhodnotiť kvalitu vykonávaných kompetencií a či aktuálne nastavenie ich financovania zodpovedá ich kompetenciám.** Štát ani územná samospráva nevedú prehľad o tom, nakoľko sú náklady na jednotlivé služby v rámci preneseného výkonu štátnej správy kryté zo správnych poplatkov. Pri **nedostatočných finančných zdrojoch na zabezpečenie prenesenej kompetencie nie je možné očakávať ani zrýchlenie, ani skvalitnenie jednotlivých činností v rámci prenesenej pôsobnosti (napr. stavebné konania).**

Posudzovaný návrh zmeny rozpočtu mesta je výsledkom :

- predpokladaného (zreálneného) vývoja príjmovej časti rozpočtu (hlavne v časti daňových príjmov t.z. príjmov zo štátneho rozpočtu, v roku 2021 opäť ovplyvnené najmä vojnovým konfliktom na Ukrajine a dopadmi štátneho rozpočtu a správania sa zamestnávateľov, spotrebiteľov v oblasti pracovnej aktivity (oblasť príjmov) a súčasne v oblasti spotreby (oblasť bežných výdavkov a investícií) a súčasne negatívnym dopadom na spoločnosť, súkromné, verejné a štátne financie _ spomalenie ekonomiky v I.Q, vysoký nárast inflácie, dramatické zvýšenie cien tovarov a služieb, zvýšenie cien stavebných materiálov _ železo, drevo, kameň, zatepl'ovacie systémy, zvýšený dopyt vyplývajúci z odloženej spotreby, zvýšený dopyt po nehnuteľnostiach a všeobecne zvýšený záujem investovať do nehnuteľného majetku, spomalenie či zníženie úhrady nájomov z prenájmu majetku, a pod. vyplývajúci z prenosu ponuky a dopytu obchodu a služieb na web),
- zapracovaných zmien programového rozpočtu mesta prostredníctvom rozpočtových opatrení v oblasti bežných výdavkov v príslušnom rozpočtovom období a v rámci príslušného programového rozpočtu v jednotlivých položkách funkčnej a ekonomickej klasifikácie v rozsahu udeleného súhlasu na vykonávanie zmien rozpočtu mesta primátorom mesta,
- výdavkov vyplývajúcich z hospodárenia mesta v období od 01.01.2023 do 31.03.2023 (I.Q.).

Vývoj schváleného rozpočtu mesta na rok 2023 po navrhovanej zmene

v €

	Schválený rozpočet	Zmena č. 1	Rozpočet po zmene
Bežné príjmy	16 077 180	2 399 992	18 477 172
Bežné výdavky	15 724 929	1 997 487	17 722 416
Výsledok hospodárenia	352 251	402 505	754 756
Kapitálové príjmy	26 000	2 543 782	2 569 782
Kapitálové výdavky	494 241	3 923 751	4 417 992
Výsledok hospodárenia	-468 241	-1 379 969	-1 848 210
Finančné operácie - príjmová časť	650 783	977 464	1 628 247
Finančné operácie - výdavková časť	534 793	0	534 793
Výsledok hospodárenia	115 990	977 464	1 093 454
Príjmy celkom	16 753 963	5 921 238	22 675 201
Výdavky celkom	16 753 963	5 921 238	22 675 201
Výsledok hospodárenia celkom	0	0	0

Na základe uvedeného prehľadu navrhovaných zmien je možné konštatovať, že bežný rozpočet je po 1. zmene ostáva aj naďalej ako prebytkový o 754.756€ (I. zmena r. 2022 714.631€,

I. zmena r. 2021 679.685€, I. zmena r. 2020 595 786€, r. 2019 438.325€) oproti pôvodne schválenému rozpočtu. Dochádza k nárastu bežných príjmov o 2.399.992€ (I. zmena r. 2022 768.735€, I. zmena r. 2021 574.074€, I. zmena r. 2020 66.659€, r.2019 911.486€) (14,93%) a bežných výdavkov o 1.997.487€ (r. 2022 1.029.082€, r. 2021 440.086€, r. 2020 222.506€, r.2019 473.161€) (12,70%).

V kapitálovej časti dochádza k **navýšeniu schodku o 1.379.969€ (r. 2022 276.185€, r.2021 1.890.816€, r. 2020 4.475€)**, nárastu kapitálových príjmov o 2.543.782€ (r. 2022 2.748.087€, r. 2021 681.795€, r.2020 1.735.316€) (9.783,78%) a kapitálových výdavkov o 3.923.751€ (r. 2022 3.024.272€, r. 2021 2.572.611€, r.2020 1.739.791€) (793,90%)

V oblasti finančných operácií dochádza k **navýšeniu prebytku o 977.464€** (r. 2022 536.532€, r.2021 1.756.828€, r.2020 160.322€), nárastu príjmov o 977.464€, výdavky ostávajú bezo zmeny, výsledok finančných operácií je prebytok vo výške 1.093.454€.

ZÁVER

Princíp rozpočtového hospodárenia znamená, že mesto je povinné vychádzať z rozpočtového výhľadu ako pomocného nástroja vo finančnom riadení, hospodáriť v súlade so schváleným rozpočtom, ktorý sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. Zároveň platí, že všetky prijaté rozhodnutia a regulácie by mali byť pod ustavičným monitoringom nielen z finančného, ale aj procesného hľadiska (audit činností). **V priebehu rozpočtového roka musí sledovať vývoj svojho hospodárenia a v prípade potreby prijímať potrebné opatrenia, príp. reagovať na zníženie plnenia rozpočtu v oblasti príjmov viazaním rozpočtových výdavkov a pod.**

Návrh zmeny rozpočtu mesta je zostavený v súlade s platnou legislatívou, (v čase spracovávania návrhu), ktoré predkladateľ uvádza vo svojom návrhu. Všeobecné záväzné nariadenia a interné riadiace akty, ktoré by boli podkladom pre prípravu a predchádzajú spracovaniu rozpočtu, predkladateľ neuvádza. Z hľadiska metodologickej a formálnej správnosti, predložený návrh na zmenu je spracovaný do programov, podprogramov, čím zvyšuje informačnú hodnotu. Návrh zmeny rozpočtu je spracovaný na požadovanej odbornej, kvalitatívnej úrovni, v textovej a tabuľkovej podobe s uvedením číselných a štatistických hodnôt plnenia čerpania rozpočtovej položky k 31.3.2023, doplnený o textovú časť zdôvodnenia zmeny v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch jednotlivkej položky.

V prípade schválenia navrhovanej zmeny rozpočtu bude výsledkom hospodárenia bežného rozpočtu prebytok príjmov nad výdavkami vo výške **754.756€**, výsledkom hospodárenia kapitálového rozpočtu bude schodok (prebytok výdavkov nad príjmami) vo výške **-1 848 210€**, výsledkom finančných operácií je prebytok (príjmov nad výdavkami) vo výške **1.093.454€**. **Predpokladaný schodok kapitálového rozpočtu je krytý prebytkom bežného rozpočtu vo výške 40,87% (r. 2022 19,84%, r. 2021 16,14%) a vplyvom finančných operácií vo výške 59,13% (r. 2022 80,16%, r. 2021 83,86%).** Predložený návrh č. 1 zmeny Programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa na rok 2023 je spracovaný ako vyrovnaný.

Predložený návrh zmeny rozpočtu mesta obsahuje predovšetkým zmeny vyplývajúce z **predpokladaného (zreálneného) vývoja príjmovej časti** rozpočtu (zvyšujúce sa príjmy v oblasti podielových daní a súčasne negatívny dopad vojnového konfliktu na Ukrajinu najmä na spoločnosť, súkromné, verejné a štátne financie, vysoký rast cien tovarov a služieb, vrátane energií) **vykonaných zmien programového rozpočtu mesta** prostredníctvom rozpočtových opatrení, **zapracovaných požiadaviek z rokovaní mestského zastupiteľstva** a požiadaviek jednotlivých oddelení, organizácií a obchodných spoločností mesta, zabezpečenia chodu hospodárstva územnej samospráv a **výdavkov vyplývajúcich z hospodárenia mesta.**

Po oboznámení sa a posúdení návrhu zmeny rozpočtu mesta je možné **konštatovať**, že navrhovaný rozpočet je zostavený v požadovanej kvalite a štruktúre, vychádza z reálnych prepočtov podľa platných právnych noriem. Zároveň je možné konštatovať, že Mesto Stará Ľubovňa v roku 2023 navrhuje celkový rozpočet príjmov a výdavkov vyšší oproti skutočnému čerpaniu rozpočtu príjmov a výdavkov roku 2022.

Návrh programového rozpočtu je alokovaný do 13 programov. V číselnom vyjadrení predstavuje predpokladané použitie finančných prostriedkov. V jednotlivých programoch je premietnutá celá činnosť mesta vrátane zabezpečenia predpokladaných rozvojových programov mesta.

Z vyššie uvedených dôvodov a na základe možných výsledkov predkladaného návrhu rozpočtu mesta **o d p o r ú č a m uplatňovať osobnú zainteresovanosť valného zhromaždenia, vedúcich oddelení a konateľov obchodných spoločností ako správcov príjmovej a výdavkovej časti programov pri tvorbe, napĺňaní, správe a čerpaní programového rozpočtu mesta** za účelom vytvárania dostatočných vlastných (nie dlhových) finančných zdrojov pre ďalšie zhodnocovanie majetku a rozvoja mesta.

Robiť dobré rozhodnutia vo verejnom záujme znamená dospieť s danými prostriedkami a v rámci existujúcich obmedzení k najlepšej možnosti, ktoré máme realisticky k dispozícii. Veľkou výzvou je dosiahnuť úspory nielen pri koncentracii pozornosti a úsilia na najzásadnejšie priority, ale prehodnotiť finančné toky a verejné výdavky v rámci jednotlivých programov (reštrukturalizácia škôl a školských zariadení), ktoré budú v dlhšom časovom horizonte prinášať benefit, pridanú hodnotu v oblasti regenerácie vlastných a zverených technických, hmotných a nehmotných investícií.

Súčasne s navrhovanými krokmi odporúčam **dynamickejšie zavádzať do praxe opatrenia uvedené v materiály „Odborné stanovisko HK k návrhu Záverečného účtu a výročnej správy Mesta za rok 2022“ zo dňa 18.4.2023.**

DOSLOV

Rozpočet verejnej správy na roky 2023 až 2025 bol pripravovaný v mimoriadne komplikovaných podmienkach kulminujúcej polykrízy. Svetová, no predovšetkým európska ekonomika a obyvateľstvo čelia kombinácii rastu cien energií, vysokej inflácii, zároveň sú postihnutí rôznymi ďalšími dopadmi a nákladmi vojnového konfliktu na území Ukrajiny. Hlavným cieľom rozpočtu na rok 2023 preto je primárne čo najvýznamnejšia kompenzácia, resp. eliminácia negatívnych dopadov predmetných kríz, z nich ekonomicky najzásadnejším a najnákladnejším bude boj s energetickou krízou.

Cieľom poskytovaných dotácií je dosiahnuť vyššie spoločenské prínosy realokáciou zdrojov. Dotácie by mali podporovať produkciu tovarov či služieb, ktoré by bez podpory štátu nevznikli (prípadne v menšom množstve), no sú pre spoločnosť prospešné. Hodnotenie vplyvov či účinnosti dotačných schém sa na Slovensku systematicky nevykonáva. Vo väčšine prípadov schémy nemajú jasne stanovené ciele, ktoré majú dosiahnuť a merateľné ukazovatele, na základe ktorých by sa účinnosť dala vyhodnotiť.

Rozpočet verejnej správy obsahuje mimoriadny objem výdavkov na historický rast platov učiteľov (v priebehu roka až o 23,2%), iných štátnych zamestnancov (17,7%), historický nárast dôchodkov (valorizácia 11,8%), rodinný balík pre rodiny s deťmi (transfer rodinám presahujúci 1,1 mld. eur), pričom reflektuje aj na významné zvýšenie platov zdravotníckych pracovníkov. Popri

uvedených trvalých opatreniach prináša aj jednorazové zdroje. Mimoriadny objem výdavkov nebol v celom rozsahu zapracovaný do schváleného štátneho rozpočtu (jedná sa o legislatívne zmeny po prijatí a schválení štátneho rozpočtu) a tieto majú vplyv na vývoj príjmov a výdavkov verejných rozpočtov.

Regionálna samospráva ako nižšia úroveň verejnej správy je v prvej ak nie poprednej línii v reakcii na dôsledky prijímané v živote a praxi obyvateľov. Regionálne samosprávy boli a sú priamo zapojené do vykonávania krátkodobých ochranných opatrení, čiastočne aj nepriamych dlhodobých opatrení určených na „oživenie“ fungovania základných verejných služieb – od vzdelávania, zdravotnej a sociálnej starostlivosti až po hospodársky rozvoj a verejné financie.

V oblasti stavebníctva aj v roku 2023 ceny vstupných materiálov spotrebovávaných v stavebníctve oproti rovnakému obdobiu 2020 a 2021 roka mali už viac stagnujúci trend vývoja, rovnako stagnujúci trend má priemerná cena práce a cenový rozsah ponuky služieb. Nedostatok výroby a distribúcie stavebných materiálov a problémy s dodržiavaním termínov a zásobovaním môžu aj naďalej mať výrazný vplyv aj na stavebnú činnosť a rozpracované projekty samosprávy v roku 2023. Na stole je tak otázka riešenia dofinancovania zmluvných kontraktov formou indexácie kritických materiálov, príp. doplnením zmluvných podmienok o inflačnú a indexačnú položku.

V oblasti vzdelávania teritoriálna diferenciácia a preferencia očakávaných záujmov rodičov, nerovnomerný záujem absolvovať základné vzdelanie v MŠ a ZŠ, môže mať vplyv na rozpočet a jeho udržateľnosť. Toto sú oblasti a otázky, s ktorými je potrebné v najbližších mesiacoch zaoberať, pretože môžu mať vplyv a s veľkou pravdepodobnosťou budú vstupovať do vyváženého financovania a udržateľnosti rozpočtu mesta.

Vzhľadom na zámer Európskej komisie aj štátnych politik je potrebné sa v nasledujúcich rokoch pripraviť, ale najmä kvalitne projektovo, obsahovo i procesne na masívnu podporu investícií z Plánu obnovy a odolnosti (aktualizácia PHSR, územný plán, dopravný generel, passport miestnych komunikácií a chodníkov, generel verejnej zelene, komunitný plán a plán sociálnych služieb, koncepcia rozvoja mesta v oblasti tepelnej energetiky, program odpadového hospodárstva mesta, koncepcia bytovej politiky, informatizácia a cestovný ruch).

V Starej Ľubovni, dňa 1.6.2023

Ing. Ján Š i d l o v s k ý, hlavný kontrolór